

Männi-kuldpoorikule on iseloomulik pikiribiline jalapind

Uus puravikuliiik Eestis

Irja Saar

Septembri algul edastati mulle e-kiri pildiga puravikest, mis olid korjatud Luitemaa looduskaitsealalt ja viidud Pernova loodsmajja määramiseks. Pildilt vaatas vastu Põhja-Ameerika liik männi-kuldpoorik (*Aureoboletus projectellus*), mida siiani ei olnud Eestis leitud (eElurikkuse andmeil). Sellest liigist rääkisid lätlased 2014. aastal Balti mükoloogide ja lihhenoloogide sümpoosionil kui neil vast leitud võõrliigist.

Läti mükoloogiaühing kuulutas männi-kuldpooriku 2014. aasta see-

neks, seejärel tuli teateid mitme uue leiu kohta Läänemere rannikult alates umbes 25 km Leedu piirist kuni 30 km Eesti piirini. Enamik leide pärines luitemännikutest, kolmel korral kasvas kõnealune seeneliik kuni 51 km rannikust sisemaa poole kas liivasel pinnasel või kuivendatud turbarabas [3]. Meie naaberriikidest on männi-kuldpoorikut leitud Leedust, Lätist, Norrast ja Taanist.

Männi-kuldpooriku kirjeldas ameerika mükoloog William Alphonso Murrill 1938. aastal Ameerika ühendriikide Virginia osariigi männikut kogutud materjali järgi *Ceratomyces*

projectellus'e ja *Boletus projectellus*'e nime all [4]. Hilisemad autorid on arvanud selle liigi perekondadesse *Boletellus* [5] või *Aureoboletus* [1].

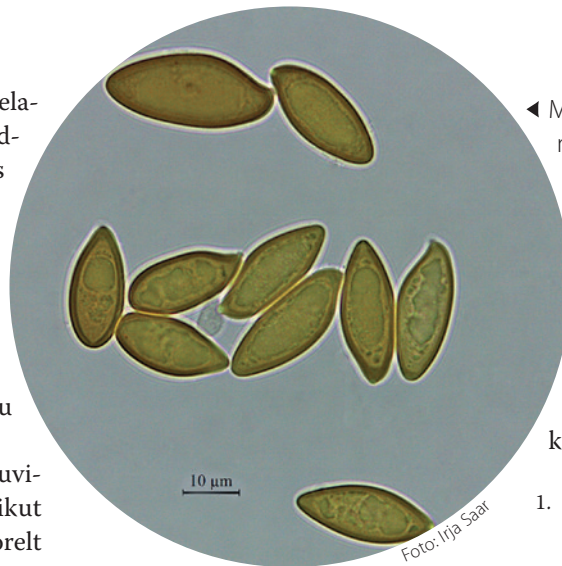
Männi-kuldpoorik on levinud Põhja-Ameerikas Ida-Kanadast (New Brunswick) kuni Põhja-Carolinani lõunas ja Michigani osariigini läänes, seda liiki on leitud ka Mehhikost (gbif.org). Kõnealune seeneliik moodustab ektomükoriisa mitme sealse männiliigiga (*Pinus resinosa*, *P. strobus*).

Euroopast koguti männi-kuldpooriku esimesed viljakehad 2007. aastal Leedust Kura sääre põhjaosast hariliku männi ja mägi-männi metsadest.

Juba 1990. aastatel olid kohalikud elanikud seal kandis märganud tundmatut seeneliiki, mis nüüdseks on seal muutunud enim levinud puravikuks. Leedu mandriosast ei ole viljakehi veel leitud [2]. Leedu kolleegide arvates on see liik Euroopasse arvatavasti toodud männiistikutega, aga eosed on võinud siia levida tuule kaudu või lindudega.

Esitan siin lühikirjelduse, et huvilised saaksid männi-kuldpoorikut metsas ära tunda. Kübar on noorelt kumer, hiljem lamendub, 3–14 cm lai, kuiv, sametjas ja punakaspruun; kübaraserv on vaba, sirgelt alla ripuv; torukesed on rohekaskollased; jalg on kübara värvi, kuiv, alusel paksenev, pikitriibuline kuni -ribiline, 7–12 × 1–3 cm; seeneliha on valkjas kuni kollakas; eospulber on oliivpruun, eosed aga siledad, käävjas-ellipsoidsed, kollakaspruunid ja erakordselt suured (suurimad puravikel), 20–32 × 6–12 µm. Kirjanduse andmetel on männi-kuldpoorik söödav.

Eesti Looduse 2008. aasta numbrites on sarjas „Meie puravikke 1–9“ ilmunud kõigi siiani Eestist leitud

◀ Männi-kuldpooriku eosed mikroskoobi all

oli huvi ja tahtmist liigile nimi leida, ning Marika Koset: mõlemad käisid minu palvel tõendus-eksemplari kogumas ja toime-tasid selle Tartu ülikooli seenekogusse. ■

puravike kirjeldused ja pildid. Sealt leiab infot teise sama perekonna liigi kohta: tamme-kuldpoorik (*Aureobolus gentilis*) on meil üsna haruldane ja kasvab koos tammega.

Männi-kuldpoorikut tasub otsida liivastest männi- ja segametsadest. Kui keegi leiab kõnealuse seene viljakehi, palume võimaluse korral teha värsketest seentest foto – on tähtis, et näha oleks liigile iseloomulik pikiribiline jalapind. Samuti on vaja täpseid leiukohaandmeid. Leiufoto palume saata Tartu ülikooli mükoloogidele.

Täna Katrin Virkus Sulge, tundmatu puraviku esmamärkajat, kellel

1. Halling, Roy et al. 2015. Evolutionary relationships of *Heimioporus* and *Boletellus* (Boletales), with an emphasis on Australian taxa including new species and new combinations in *Aureoboletus*, *Hemileccinum* and *Xerocomus*. – Australian Systematic Botany 28 (1): 1–22.
2. Motiejūnaitė, Jurga; Kasparavičius, Jonas; Kačergius, Audrius 2011. *Boletellus projectellus* – an alien mycorrhizal bolete new to Europe. – Sydowia 63 (2): 203–213.
3. Mukins, Edgars 2014. *Boletus projectellus* in Latvia (Preliminary report, 2014; with Post Scriptum, 2015; miko.ldm.gov.lv/NEWS_REPORTS.htm#Boletus_projectellus).
4. Murrill, William Alphonso 1938. New boletes. – Mycologia 30 (2): 520–525.
5. Singer, Rolf 1945. The Boletineae of Florida with notes on extralimital species. I. The Strobilomycetaceae. Farlowia (2 ed.) 2: 97–141.

Irja Saar (1973) on Tartu ülikooli mükoloog.

Kuum apelsin, ingver ja porgand

kaks klaasitäit

- 2 porgandit
- 5 apelsini
- 1 sidrun
- 1–2 tl värskelt riivitud ingverit
- 2 tl mett
- 200 ml keeva vett

1. Koori ja tükelda porgandid. Kui sul on lihtsamat sorti kannmikser, siis pead porgandid riivima.
2. Pressi apelsinidest ja sidrunist mahl välja.
3. Vala kõik koostisained peale keeva vee kannmikserisse ja mikserda kõige kõrgemal pööretel.
4. Vala suurde kuumakindlasse klaasi ja sega hulka keev vesi.
5. Joo kuumalt.

 KOOLIBRI
pood.koolibri.ee

